

**Krauzer Ernő**

---

## **Az intézkedéstaktika mint oktatásmódszertan, a korszerű és gyakorlatorientált képzés alapja**

**Tactics of police measurment as teaching methodology - the  
foundation of modern and practice-oriented trainig**

### **Absztrakt**

Jelen tanulmányban a rendőrképzést nagymértékben meghatározó Intézkedéstaktika tantárgy kialakításának egyes mozzanatait, valamint működését kívánom részletesen bemutatni és megismertetni, amelynek alapjait a Budapesti Rendőr Szakközépiskola keretén belül került lefektetésre és amely oktatási struktúra működtetésére 1996 és 2004 között került sor, majd a képzési rendszer bővítéseként egy korszerű technikai feltételrendszer mellett az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskolában 2007 és 2012 között került oktatásra a tanulók részére.

**Kulcsszavak:** intézkedéstaktika, rendőr képzés, gyakorlatorientált képzés, rendőrség

### **Abstract**

In this study I acquaint and present in detail some highlight of formation of Tactics of Police Measurment subject, which highly defines the law enforcement qualification. Bases of the subject were founded at Police Technical College Budapest, where the teaching structure was applied between 1996 and 2004, next as the part of expansion of training system and modern technical conditions, it was taught for police trainees at Law Enforcement Technical College Adyliget between 2007 and 2012.

**Keywords:** tactics of police measurment, law enforcement qualification, practice-oriented training, police

## Bevezetés

A rendőrök képzése 1945 tavaszától 1992 őszéig az ország különböző helyszínein, objektumaiban, eltérő idő (négy hetes, öt hónapos, egy éves) intervallumban és folyamatosan bővülő általános és szakmai ismerettartalommal valósult meg. A nagy áttörést a 1992-es év hozta meg, mert a „rendőr” államilag elismert szakma lett, elindult Budapesten az első két éves, érettségire épülő, iskolai rendszerű, nappali tagozatos rendőr szakközépiskolai képzés. 1993-ban a rendőr szakképesítés bekerült az Országos Képzési Jegyzékbe és még abban az évben, augusztusban megalakult a Budapesti Rendőr Szakközépiskola. Ezt követően 1993-ban megalakult a Miskolci Rendőr Szakközépiskola, majd a későbbiekben a Szegedi és a Csupaki Rendőr Szakközépiskola. Eleinte a képzések elméleti jellegűek voltak, majd fokozatosan bekerültek az oktatásba a különböző gyakorlati ismeretek. A rendőr szakközépiskolák megalakulásával, a nappali, iskolai rendszerű képzés bevezetésével, illetve az oktatás idejének kettő évben történő meghatározásával széleskörű lehetőség nyílt a rendőrszakma elsajátításához szükséges elméleti és gyakorlati ismeretekhez kapcsolódó tantárgystruktúra és óraszámelosztásra, valamint az iskolai képzéshez szervesen kapcsolódó szakmai gyakorlat rendszerének kialakítására. 1993-1995 között megfogalmazódott a rendőrképzésben a gyakorlatorientáltságra való törekvés, amely alapján kísérleteket tettek arra, hogy több tantárgy ismeretei – amelyek között szoros összefüggés volt – egy tantárgy keretén belül kerüljenek oktatásra. Ezt nevezhetjük az úttörő korszaknak, az elsődleges útkeresésnek. (Krauzer, 1997.)

Az igazi nagy áttörést, változást az 1996-1997-es évek hozták meg, amikor feladatul kaptam a Budapesti Rendőr Szakközépiskola tanáraként, hogy egy új didaktikai módszert, tantárgyat dolgozzak ki, amely a gyakorlatorientált képzést erősíti, és amelyet Intézkedéstaktikának neveztünk el. A rendőri vezetőktől gyakran és jogosan halljuk azt a szakmai elvárást a tanintézetekkel szemben, hogy olyan tanulók kerüljenek kibocsátásra, akik a gyakorlati munkára fel vannak készítve, könnyen és gyorsan illeszkednek be a szolgálati helyeken az őket fogadó közösségekbe. Meggyőződésem, hogy az Intézkedéstaktika tantárgy nem csak a gyakorlatorientált képzés megvalósításához tud nagymértékben hozzájárulni, hanem a rendőri szolgálati feladatok ellátásához szükséges, használható tudással vértelje fel a tanulókat, ezért tartom nagyon fontosnak a tantárgy oktatását és fejlesztését.

## Előzmények

A Budapesti Rendőr Szakközépiskolában a szakközépiskolai képzés bevezetésével több kísérlet történt arra vonatkozólag, hogy az oktatás minél gyakorlatorientáltabb legyen. Ennek egyik törekvése az volt, hogy a Közrendvédelmi ismeretek tantárgyon belül komplex ismeretek oktatásra került sor. Ez azt jelentette, hogy a Közrendvédelmi ismeretek tanóra keretében a Közrendvédelmi elméleti ismeretek, a Lőkiképzési gyakorlati ismeretek és a Rendőri önvédelmi ismeretek ötvözésével olyan gyakorlati foglalkozások kerültek megtartásra, ahol e három tantárgy ismereteit kellett a tanulóknak alkalmazniuk a feladatok megoldása során. Általában ezek a típusú foglalkozások 4-6 tanórában kerültek megtartásra. Ennek az volt az oka, hogy egy tanórában, 45 percben – különösen a 30 fős osztálylétszámokra tekintettel – nem lehetett kellőképpen felkészülni és a gyakorlati foglalkozásokat megtartani, valamint azokat kiértékelni, majd minden szükséges kelléket – gyakorló és szemléltető eszközt – a helyére tenni a következő tanórához. Ezzel a didaktikai módszerrel oktatott ismeretek tapasztalatai rávilágítottak arra, hogy sokkal komplexebben, átfogóbban, az egyes tantárgyak egymásra épültségének figyelembevételével, megfelelő felkészültséggel rendelkező tanárokkal, a valóságot maximálisan szimuláló körülmények biztosításával kell kialakítani az új, gyakorlatorientált tantárgyat.

Így jutottunk el 1997 őszéhez, amikor felépítettem, kialakítottam az Intézkedéstaktika tantárgyat, annak teljes oktatásigazgatási háttérét, szakmai tantárgyprogramját, tanmenetét, óravázlatait, szituációs feladatgyűjteményét, a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának módszertani útmutatóját, amely 2008-ban a 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás mellékletként kiadásra került a teljes rendőri állomány részére. Ennek keretében kialakításra került egy szituációs tanterem, bank, magánlakás, fogda, ügyelet, kocsmá, hajléktalan szálló. Az iskolaigazgató biztosította hozzá a humán feltételeket és létrehozásra került az Intézkedéstaktikai Csoport, amelyből a későbbiek során Intézkedés-módszertani Szakcsoport lett. Ez egy egyéves folyamat eredményeként került kialakításra, bevezetésre, először a Közrendvédelmi ismeretek tantárgyba három tárgykör tekintetében, majd 1998 őszétől önálló tantárgyként Intézkedéstaktika elnevezéssel.<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Azt külön ki kell emelnem, hogy számomra rendkívül nagy megtiszteltetés volt egy ilyen korszakalkotó munkában részt venni, annak alapjait a saját elképzelésem szerint lerakni, kiépíteni, kipróbálni és nem utolsósorban működtetni.

## Az intézkedéstaktika, mint fogalom meghatározás

Fontosnak tartom tisztázni, illetve definiálni, hogy mit jelent, mit értünk az intézkedéstaktika megnevezés alatt. Napjainkban is számos oktatási intézményben, különböző képzési formáknál – tanfolyami, szaktanfolyami, iskolai rendszerű középfokú, felsőfokú képzéseknél – alkalmazzák, használják ezt a kifejezést, amely megítélésem szerint helytálló. Véleményem szerint az intézkedéstaktika minden olyan képzési formában megjelenhet, ahol több tantárgy elméleti és gyakorlati ismeretei kerülnek oktatásra. Ez azt jelenti, hogy nem csak a rendőrképzésben, kiképzésben, hanem például a büntetés-végrehajtás, vám- és pénzügyőr, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, vagy akár a fegyveres biztonsági őrseg, személy- és vagyonőrök, egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek képzésében is alkalmazható az intézkedéstaktika megnevezés. Vagyis ez egy általános megnevezést takar, amely arra utal, hogy intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazásának gyakorlása valósul meg. Tartalma szerint az intézkedéstaktika az adott képzésben betöltött szerepe alapján különül el. (Babus, 2002.) A rendészeti szakközépiskolákban a tiszthelyettesekre vonatkozó repertoárnak megfelelő teljes paletta kerül oktatásra, amelyet tekinthetünk alapnak is, míg egy tanfolyami, szaktanfolyami képzésnél egy szűkebb, speciális ismeretek kerülnek gyakorlásra, ráépülve az alapokra. Példaként a körzeti megbízottak felkészítésénél már nem kell a tantárgy alapjait oktatni, hanem a szaktanfolyam, ráépülés specialitásait (fogadó óra megtartása, lakossági bejelentések kivizsgálása, ügyiratok feldolgozása, a helyi közösségek konfliktuskezelésében közreműködés).

Az intézkedéstaktika nemcsak a közrendvédelmi területre korlátozódik, mivel beszélhetünk közlekedési és bűnügyi intézkedéstaktikáról is. A közlekedési nyilvánvalóan szoros összefüggésben van a közrendvédelmivel, mivel az alapok azonosak. A bűnügyi intézkedéstaktika alatt speciálisan a bűnügyi szakterületre vonatkozó ismeretek oktatását szükséges érteni. Ilyen például a kihallgatások, a felismerésre bemutatás, a házkutatás gyakoroltatása és elemzése. Fontos hangsúlyoznom, hogy nem az egyes nyomozati cselekmények megtanítása az elsődleges cél, mert az megtanulják a tanulók a Nyomozási ismeretek szaktanórán, hanem a szituációkba, folyamatokba ültetett bűnügyi ismeretek ilyen módon történő komplex tanítása. A Budapesti Rendészeti Szakközépiskolában<sup>2</sup> az Intézkedés-módszertani Szakcsoportban a közrendvédelmi mellett megjelent

---

2 Megnevezés: 1999. augusztus 31-ig Budapesti Rendőr Szakközépiskola, majd 1999. szeptember 1-jétől Budapesti Rendészeti Szakközépiskola megnevezéssel működött az iskola 2004. augusztus 31-ei megszüntetéséig, amelynek az volt a lényegi különbsége, hogy rendőr szakközépiskolaként csak rendőröket, rendészetiként viszont már határrendészeket is képzett és kibocsátott az intézmény.

a bűnügyi intézkedéstaktikai is. Az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskolában további fejlesztésre került a bűnügyi intézkedéstaktika, amelynek részeként külön szituációs helyiségek kerültek kialakításra, amelyek a következők voltak. Kihallgató szoba, úgynevezett detektívtükörrel felszerelt felismerésre bemutató helyiség, magánlakás, kocsmá, bank. Ezeket a helyiségek kamerarendszerrel kerültek ellátásra, amely segítségével a tanteremben is nyomon lehetett követni az egyes eljárási cselekmények – tanulók által történő – végrehajtását.

## **Az intézkedéstaktika filozófiája**

Amikor az Intézkedéstaktika tantárgy kialakítására felkérést kaptam óriási elszántsággal, hittel, akarattal, időt, energiát nem sajnálva vettem bele magamat az alkotó munkába. Az intézkedéstaktika tantárgy kialakításánál maximálisan arra helyeztem a hangsúlyt, hogy tökéletesen szimulálja a valóságot. A legfontosabb üzenete a tantárgynak a mai napig is ez, hogy semmit sem helyettesítünk mással, nem találunk ki, nem képzelünk bele.

A tantárgy kialakításával szemben az alábbiakban ismertetett követelményeket fogalmaztam meg, amelyeket alappilléreknek tekintettem:

- (1) Az első és egyik legfontosabb, hogy a tanulók az Intézkedéstaktika foglalkozásokon szolgálati öltözetben és felszerelésben hajtsák végre a feladatokat és folytatják le az intézkedéseket. Ez azért fontos, mert a Rendőri önvédelmi ismeretek tanórákon testnevelési öltözetben, tatamin sajátítják el az önvédelmi fogásokat, csukló- és karfeszítéseket, elvezető fogásokat, ütéseket, rúgásokat, illetve tanulják meg a kényszerítő eszközök – bilincs, rendőrbot stb. – használatát, alkalmazását. Ez így is van rendjén, mert az alapokat ideális körülmények között kell megtanulni, illetve készség szintjére emelni. Azonban az életben a rendőr nem tréningruhában, nyugodt környezetben, puha talajon, ideális körülmények között fog intézkedni. Ebből adódóan az előzőekben foglalt ismereteket, önvédelmi fogásokat úgy kell elsajátítaniuk, hogy azokat szolgálati öltözetben és változó körülmények között is magabiztosan és eredményesen alkalmazni tudják a tanulók.
- (2) A második fontos szempont, hogy a körülmények és az eszközök is valóságűek legyenek. Vagyis, ha egy magánlakásban, kocsmában, közterületen, postán, közértben, plázába stb. kell intézkedni, akkor az adott helyszín, helyiség ezeket tükrözze vissza, ezekkel a paraméterekkel rendelkezzen, a szükséges kellékeket tartalmazza. Ugyanez vonatkozik az eszközökre is. Ha azt akarom gyakoroltatni, hogy valakinél egy közbiztonságra különösen veszélyes eszköz van, olyan kés, amelynek szűrőhosszúsága meghaladja a

nyolc centimétert, akkor azt a személyt, akivel szemben a tanulónak intézkednie kell, ilyen eszközzel látom el. Véleményem szerint az oktatás egyik legfontosabb feladata, hogy a tanulót nem csak a hatályos jogszabályokra és a közjogi szervezetszabályozó eszközökre (utasítások, intézkedések, parancsok stb.) épülő ismeretekre kell felkészíteni, hanem többek között egyes eszközök megismerésére, illetve különböző szituációk, élethelyzetek, körülmények megfelelő lereagálására, valamint a konfliktusok kezelésére, megnyugtató megoldására.

- (3) A harmadik fontos szempont a kommunikáció. A szituációkban a tanulónak – mint az életben, a szolgálatellátása során – lehetőségük van híradástechnikai eszköz (rádió, telefon stb.) útján kommunikálni, jelenteni, segítséget kérni az ügyeletről, amelynek szerepét a foglalkozást vezető tanár tölti be. Természetesen itt is hangsúlyozni kell, hogy a rádióforgalmazással kapcsolatos ismereteket a tanulónak a Szolgálati ismeretek tanórákon kell elsajátítaniuk, az Intézkedéstaktika tanórákon pedig alkalmazniuk kell tudniuk. Az ügyeletes szerepét betöltő tanár – függetlenül, hogy látja a szituációt – kizárólag azokra reagál, amelyek a kommunikációban elhangzanak.
- (4) A negyedik fontos szempont a cselekvési kényszer. A tanulókat már a leg egyszerűbb szituációk gyakoroltatásánál – mint például a szolgálati fellépés módja, felvilágosítás-adás, felvilágosítás kérése, segítségnyújtás – hozzá kell szokniuk, hogy a megkezdett intézkedést önállóan be kell fejezniük. Nem várhatnak arra, hogy majd a foglalkozást vezető tanár kiségi őket, megoldja helyettük a feladatot. Az életben, a szolgálatellátása során sem lesz ez másképpen, nekik kell megoldaniuk a különböző szituációkat. Ez alól kivételt jelent, ha a tanulók által foganatosított intézkedés az egészséget, testi épséget vagy a vagyonbiztonságot veszélyeztetné. Ekkor a foglalkozást vezető tanár megszakítja a szituációt, illetve akkor elképzelhető a beavatkozása még, ha annyira leblokkol a tanuló, hogy nem tudja folytatni a feladatot, nem tudja a megoldást és percekig – hangsúlyozom percekig, hogy érezze a súlyát – áll a szituáció.

Összefoglalva az Intézkedéstaktika feladata és küldetése, hogy olyan ismeretekkel, jártasságokkal, készségekkel ruházza fel a tanulókat, amelyek alkalmassá teszik őket a szolgálati feladatok ellátására, ezzel is megkönnyítve a különböző szolgálati helyekre történő beilleszkedésüket. (Krauzer, 2008, 10-19.)

## Az intézkedéstaktika felépítése

### Innovatív didaktikai módszer

Az Intézkedéstaktika tantárgy oktatás módszertani megközelítése igen összetett képet mutat. A hagyományos tantárgyaknál jól meghatározható a tanóra típusa és az alkalmazott didaktikai módszer, amelyet az általános szakirodalmak pontosan körül határolnák. Ez alatt értem, hogy az adott tanóra új ismereteket feldolgozó, ismereteket alkalmazó, ismereteket rendszerező vagy ismereteket ellenőrző típusú, illetve azon belül az alkalmazott módszer előadás, magyarázat, elbeszélés, tanulói kiselőadás, megbeszélés, vita, szemléltetés, projekt módszer (URL1), illetve írásbeli, szóbeli, gyakorlati stb. számonkérés, vizsga. Az Intézkedéstaktika esetében is megjelenik az új ismereteket feldolgozó, ismereteket alkalmazó, ismereteket rendszerező és ellenőrző óra típusok eltérő rendszerben.

Analizáló-szintetizáló módszer alkalmazásával válik érthetővé a különbség és az egymásra épültség a hagyományos tantárgyak és az Intézkedéstaktika tantárgy relációja vonatkozásában.

- Az analízáló módszer alatt értem azt, amikor az egyes tantárgyak párhuzamosan, egymás mellett kerülnek oktatásra, nincs közöttük szoros összefüggés, nem épülnek egymásra (például: Közrendvédelmi ismeretek, Közlekedési ismeretek, Szabálysértési ismeretek, Jogi ismeretek, Szolgálati ismeretek, Csapatszolgálati ismeretek, Lőkiképzési ismeretek, Rendőri önvédelmi ismeretek, Informatikai ismeretek, Társadalom és kommunikációs ismeretek stb.). Persze itt is lehetnek bizonyos összefüggések, átfedések, akár csekély mértékben egymásra épültség is, de nem ez a fő jellemzőjük.
- A szintetizáló módszer azt jelenti, hogy az egyes hagyományos tantárgyak ismereteit ötvözzük, illetve az egyszerűtől a bonyolulton át az összetettig különböző életszerű, valóság-hű szituációkba helyezzük. Az analízáló oktatás ismereteire szigorú sorrendben és tudatosan épül rá az intézkedéstaktika. Pontosán definiálható azoknak az ismereteknek a köre és időbelisége, amelyek megtöltik az Intézkedéstaktika tantárgyat a szükséges tartalommal. Egy egyszerű példával szemléltetve ez azt jelenti, hogy akkor lehet a tanulókkal gyakoroltatni a szolgálati fellépés módját, vagyis azt, hogy hogyan kell egy rendőri intézkedést megkezdeni, ha azt már Közrendvédelmi ismeretek tanórán megtanulták. Ez a része a foglalkozásnak ismereteket alkalmazó, a másik része pedig, hogy hogyan kell elhelyezkedni, hogyan kell a biztonságot kialakítani, mire kell figyelni az egyes taktikai elemek alkalmazása során. A Közrendvédelmi órán a jogi szabályozást tanulják meg a

tanulók – napszaknak megfelelő köszönés, a polgár nemének, életkorának megfelelő megszólítás –, a „mit” lehet intézkedni, míg az Intézkedéstaktikai foglalkozásokon a hogyan kell intézkedni, a végrehajtásnak a módjait, taktikáit, technikáit. (Babus, Sóti, Krauzer, 2000, 23.)

Az Intézkedéstaktika foglalkozásokon jártasságok kialakítása és készségek fejlesztése történik. A jártasságok kialakítása az egyes szituációk megoldásához nyújtanak segítséget, hogy a történeteknek megfelelő helyes intézkedést válassza, illetve hajtsa végre a rendőr. A készségek fejlesztése pedig az egyes tevékenységek automatikus végrehajtását jelenti. A szakirodalom a készségfejlesztésnek háromféle változatát különbözteti meg. Nánási Miklós (Nánási, 1977.) az analizáló-szintetizáló, a globális és a blokk-sémás módszert különbözteti meg, míg Nagy Sándor (Nagy, 1993.) az analizáló-szintetizáló és globális mellett a transzferális módszert ismerteti.<sup>3</sup> Az analizáló-szintetizáló módszer alkalmas arra, hogy egy intézkedést külön-külön mozzanatokra bontva oktassuk, majd az egyes cselekvéseket összefűzve gyakoroltassuk, az egész intézkedést folyamatában. Ezt a módszert az oktatás első két félévében lehet alkalmazni, mert ezzel olyan alapokat tudunk lerakni, megszilárdítani, amelyekre a későbbiek során rá tudjuk építeni a bonyolultabb, összetettebb komplex intézkedések gyakorlati végrehajtását. Ilyenek lehetnek a segítségnyújtás, az igazoltatás, a ruházat, a csomag és a jármű átvizsgálása, a biztonság kialakítása, elhelyezkedések, események, személyek, tárgyak, állatok megközelítése stb. A blokk-sémás módszer alkalmas arra, hogy a meglévő alapokat felhasználva, több ismeretet összevonva, kisebb, önálló egységeket oktassunk. Ezt nevezhetjük egy blokkos modellnek. Ilyenek lehetnek a szabálysértés elkövetésén tetten ért személlyel szemben alkalmazott figyelmeztetés, helyszíni bírság kiszabása, illetve feljelentéssel záruló intézkedések gyakoroltatása. A másik lehetőség a több blokkos modell, amikor az egyes blokkokat vonjuk össze. Ez állhat kettő vagy több blokkból is. Ilyen lehet például, amikor az intézkedés végrehajtásához kényszerítő eszközt kell alkalmazni. Ebben az esetben külön blokk az intézkedés, külön blokk a kényszerítő eszköz gyakoroltatása, komplexen a két blokk folyamatában. Ezt a módszert második és harmadik félévben lehet alkalmazni. A módszerek alkalmazása nagymértékben függ attól, hogy az oktatott csoport milyen felkészültséggel, képességekkel, motivációval, akarattal rendelkezik, mennyire homogén a társaság. Ez a probléma az elméleti ismeretek oktatásánál kevésbé kerül előtérbe, amely véleményem szerint probléma, mivel kellő elméleti ala-

---

3 Az Intézkedéstaktikai foglalkozásokon alkalmazott didaktikai módszerek, amelyeket alkalmaztam, Nánási Miklós által megfogalmazottakhoz áll közelebb.



pok nélkül nem szabad tovább lépni és hiányos alapokra ráépíteni a gyakorlati képzést. A globális módszert az oktatás utolsó – negyedik – félévében célszerű alkalmazni, amikor a komplex intézkedéseket gyakoroltatjuk, változó körülmények között. Ennél a módszernél megfigyelhetjük a tanulók problémamegoldó képességeit és kreatív gondolkodásait is. Azt is el kell mondani, visszacsatolva a blokk-sémás módszernél megfogalmazottakhoz, hogy nem minden csoportnál jutunk el ideig. Ezen úgy lehetne segíteni, ha azoknál a csoportoknál, ahol nehezebben lehet haladni, több tanóra állna rendelkezésre. Itt elgondolkodtató a tanintézetek szabad felhasználású tanórákkal való gazdálkodása. Nem véletlenül használtam a szabad kifejezést, mert jelenleg központilag, az ilyen és ehhez hasonló sajátosságok, eltérések figyelemmel kísérése nélkül kell tervezni az órákat. A globális módszer alkalmazásakor nagyon sok és érdekes visszacsatolást kapunk a tanulókról. Több osztály esetében került alkalmazásra ez a módszer, amely során egy 30 fős osztály felosztottak öt csoportra, és minden csoportnak meghatározásra került, hogy milyen intézkedést kell bemutatniuk az osztály többi tanulója részére. Például az egyik az elővezetés végrehajtását, a másik a rablás elkövetésén tetten ért személlyel, a harmadik a bolti tolvajjal, a negyedik a garázdaság elkövetőjével, az ötödik a kóros elmeállapotú személlyel szembeni intézkedés lefolytatását kapta feladatul. Ennél a módszernél a tanulóknak nem csak a meglévő ismereteikre volt szükségük, hanem a kreativitásukra és a csapatmunkában történő közreműködésükre is. Hiszen el kellett osztani a szerepeket, eldönteni, hogy az elkövető vagy elkövetők hogyan valósítják meg a jogsértést (szabálysértés, bűncselekmény a kettős alakzatúak esetében), szükség lesz-e kényszerítő eszköz alkalmazására vagy sem.

## Oktatási dokumentumok

Az Intézkedéstartaktika tantárgy kialakításánál nagyon nagy hangsúlyt kapott a speciális oktatásigazgatási dokumentumok kidolgozása, amelyek a következők:

- szituációs feladatgyűjtemény,
- a rendőri intézkedéseket befolyásoló körülmények,
- az intézkedés alá vont személy magatartása,
- az intézkedés alá vont személy paraméterei, tulajdonságai,
- intézkedési készséget mérő lap,
- nyilatkozat a videóra rögzítéshez,
- óravázlat (foglalkozás vázlat),
- tanári segédlet a foglalkozások megtartásához.

Ezek a plusz dokumentumok biztosítják a tantárgy működésének formai és tartalmi megfelelését, valamint a minőségbiztosítását.

## **Szituációs feladatgyűjtemény**

A Szituációs feladatgyűjtemény tartalmazza az Intézkedéstaktikai tanórákon, foglalkozásokon feldolgozásra kerülő valamennyi olyan helyzetet, történetet, cselekményt, jogsértést, amelyben a rendőrnek szolgálatellátása során intézkednie kell. Ennek megfelelően tematizálásra, valamint témakörökre bontásra került a rendőri intézkedések oktatása a legegyszerűbből kiindulva a bonyolult, összetett, komplexen át, a speciálisig bezárólag.

A Szituációs feladatgyűjteményt tizennégy fejezetre bontottam az alábbiak szerint:

- Felvilágosítás-adás, kérés;
- Segítségnyújtás;
- Igazoltatás;
- Szabálysértés;
- Helyszínbiztosítás;
- Egyéb;
- Elfogás – bűncselekmény;
- Előállítás;
- Elővezetés;
- Biztonsági intézkedések;
- Különleges jogállású személyek;
- Fogdászolgálat;
- Egyéb szolgálati formák;
- Körzeti megbízotti szolgálat.

A fejezetekből kitűnik, hogy a legjellemzőbb intézkedések mentén kerültek kialakításra. Azokat az intézkedéseket, amelyekkel a rendőr szintén gyakran találkozhat, de más kategória szerint az Egyéb fejezetbe kerültek elhelyezésre. Ilyen például az intézkedés családi konfliktus, talált tárgy, bombariadó esetén, közreműködés végrehajtási eljárásban. Az Egyéb szolgálati formák fejezet nem konkrét intézkedéseket tartalmaztak, hanem az egyes szolgálati formák ellátásának módját (őrszolgálat, ügyeleti szolgálat, vonatkísérői szolgálat). A Szituációs feladatgyűjtemény minden fejezete előtt található egy tartalomjegyzék, hogy milyen élethelyzeteket, eseményeket dolgoz fel az adott rész.

Az egyes fejezeteken belül az Intézkedési helyzetek nyolc részből állnak:

- Intézkedési helyzet kódja és megnevezése: a kódra azért volt szükség, hogy könnyen beazonosítható legyen a végrehajtott feladat (pl.: 7/A, 2/C, 4/E);
- Személyek: ez a rész sorolja fel, hogy kik szerepelnek, milyen minőségben, milyen rádióhívószámokkal, milyen okmányokkal rendelkeznek;
- Intézkedés oka: az intézkedést kiváltó ok, körülmény leírása;
- Intézkedés helye: hol kell az intézkedést lefolytatni;
- Polgár/ok, elkövető/k feladata: konkrét feladat meghatározás az intézkedésben résztvevők részére, hogy milyen mozgásterük van, meddig mehetnek el az intézkedő rendőrökkel szemben;
- Járőr feladata: mit várunk el az intézkedést lefolytató tanulóktól;
- Ügyelet feladata: rádióforgalmazás, hívószám meghatározása, amely szerepet a foglalkozást vezető tanár tölt be;
- Egyéb: az elvárt intézkedés megnevezése, egyéb eszközök, tárgyak felsorolása, amelyek a szituációhoz szükségesek.

Fontos kiemelni, hogy ezeket az információkat összességében a foglalkozást vezető és segítő tanárok látják, egyébként minden szereplő csak annyit, amennyit feltétlenül tudnia kell. Az intézkedéseket végrehajtó tanulóknak a rádió hívószámokon, napszakokon, helyszínen kívül annyit is elég lenne elmondani a feladat végrehajtása előtt (amit szolgálat megkezdése előtti eligazításnak hívtunk), hogy kezdje meg a gyalogos járőrszolgálatot és a vonatkozó jogszabályok, belső (utasítások, intézkedések, irányelvek) normák alapján intézkedjen.

## **A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtását befolyásoló tényezők, szempontok, feltételek**

A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtását befolyásoló tényezők az alábbiak:

- A rendőri intézkedés gyakorlati végrehajtását befolyásoló tényezőket, szempontokat, feltételeket, mint releváns elemek, aszerint csoportosítottam, hogy a valóságban hogyan jelennek meg. Objektív oldalon helyeztem el azokat, amelyek a rendőrségtől, a rendőrtől függetlenül léteznek, szubjektív oldalra pedig azokat, amelyek a rendőrségre, a rendőrrre, a szolgálat ellátására vonatkoznak. Mindkét oldalon elhelyezkedő releváns elemek jelentős mértékben befolyásolják, illetve meghatározzák a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtását.

- Az objektív oldalon helyezkedik el:
  - az intézkedést kiváltó ok,
  - az intézkedést befolyásoló körülmények,
  - az intézkedés alá vont személy jellemzői, tulajdonságai,
  - az intézkedés alá vont személy magatartása.
- A szubjektív oldalra helyezkedik el:
  - a rendőrrel kapcsolatos tényezők,
  - a szolgálatellátással kapcsolatos feltételek.

Az intézkedést befolyásoló körülmények

A tanuló figyelmét fel kell hívni, hogy az intézkedésre hol kerül sor:

- közterületen,
- nyilvános helyen,
- magánlakásban,
- közlekedési eszközön.

Továbbá minden olyan releváns körülményre, amelyet az intézkedés lefolytatása során figyelembe kell vennie.

## **Az intézkedés alá vont személy magatartása**

A rendőri intézkedés gyakorlati végrehajtása során az intézkedés alá vont személy magatartását alapvetően négy kategóriába sorolhatjuk be:

- együttműködő,
- passzív ellenszegülő,
- aktív ellenszegülő,
- támadó.

Lényeges kiemelni, hogy ezek a kategóriák mesterségesen felállítottak, azaz intézkedés közben változhatnak. Az oktatás nagy előnye, hogy az egyes feladatok végrehajtásához, ahogy haladnak a tanulók az ismeretek elsajátításában, mellé lehet rendelni az intézkedés alá vont személy magatartását. Itt is egyfajta fokozatosságot felállítva. Az első félévben gyakoroltaknál együttműködő az intézkedés alá vont személy, a másodikban együttműködő vagy passzív ellenszegülő, a harmadikban együttműködő, passzív ellenszegülő vagy

aktív ellenszegülő, míg a negyedik félévben együttműködő, passzív ellenszegülő, aktív ellenszegülő vagy támadó. Ezt az információt a tanuló tudomására is hozzuk, hogy alapvetően a szituáció megoldására törekedjen, ne pedig attól tartson, hogy még mielőtt bármit is intézkedne, megtámadja az intézkedés alá vont személy. Itt is érvényes a korábbi megállapítás, hogy csak akkor szabad egy nehézségi szintet lépni, ha a csoport, illetve az egyén (a tanuló) alkalmas, felkészült rá. (Busi, et.al. 2008, 379.) Az intézkedés alá vont személy paramétereit és tulajdonságait részletesen, mindenre kiterjedően (nő, férfi, gyermek, egészséges, beteg, mentességgel rendelkező, külföldi állampolgár) került megjelenítésre. Lényeges szempont, hogy akivel szemben intézkedik a rendőr milyen jellemzőkkel rendelkezik, mert annak figyelembevételével kell az intézkedést lefolytatni. Ez vonatkozik az intézkedésekre, valamint a kényszerítő eszközök alkalmazására is. (mentességgel rendelkező, terhes nő, fiatalkorú, külföldi, agresszív, beteg, sérült)

## **Az intézkedési készséget értékelő lap**

Az Intézkedéstartaktika tantárgy oktatása során valamilyen módon mérni kell a tanulók fejlődését, az elsajátított ismereteket. Ennek kettő módja került bevezetésre:

- Intézkedési Készséget értékelő lap,
- Gyakorlat-centrikus dolgozat.

Az előbbinél azokat a paramétereket mérjük, értékeljük, amelyek a szolgálatban is megjelennek az intézkedések végrehajtását követően a parancsnoki ki-vizsgálásban, értékelésben:

- jogszerű,
- szakszerű,
- arányos,
- biztonságos,
- eredményes.

Abban az esetben, ha az intézkedés nem jogszerű kizárólag elégtelen érdem-jegyvet lehet adni a tanulónak, még akkor is, ha egyébként mindent jól csinált. Vagy jogszerű, vagy jogszerűtlen az intézkedés. Az értékelés többi szempontja szubjektív kategória, ennek megfelelően mozgásteret biztosít a tanárnak a

mérlegelésre.<sup>4</sup> Az Intézkedési Készséget értékelő lap tartalmaz minden olyan információt, amely alapján be lehet azonosítani, hogy milyen intézkedést kellett végrehajtani (Intézkedési helyzet kódja alapján), kihajtotta végre, kivel, mikor, az értékelő személyét, pontozást, az érdemjegyet, valamint az intézkedés elején, közben és a végén mért pulzusszámot. A gyakorlat centrikus dolgozat azt jelenti, hogy nem definíciókat, elméleti ismereteket kell a tanulónak leírnia, hanem esetpéldákat kell feldolgoznia és eldöntenie, hogy milyen intézkedést kell fogantatosítani. Például le van írva, hogy mikor, hol, kivel, milyen szolgálatot lát el és milyen eseményt észlel és annak megfelelően milyen személyi szabadságot korlátozó intézkedést hajt végre. Mindösszesen a személyi szabadságot korlátozó intézkedés megnevezését és pontját kell felírnia megoldásként (pl.: elfogás a) pontja). Az ilyen típusú dolgozat nem vesz sok időt igénybe, a tanulónak komplex ismeretekre van szüksége a megoldáshoz, ami a legfontosabb, hogy nem a bemagolt ismereteket kell visszaadnia, hanem logikusan gondolkodnia kell, és nem utolsó sorban a tanár szempontjából könnyen és gyorsan javítható a dolgozat.

## **Nyilatkozat a videóra rögzítéshez**

Rendkívül fontosnak tartom a tréning műfajban, hogy a tanulók által végrehajtott intézkedéseket illetéktelenek ne lássák, mert a fejlődésüket negatívan befolyásolhatja. A nyilatkozat azt a célt szolgálja, hogy kizárólag a jól sikerült intézkedésekből készüljön mintatár, amit be lehet mutatni más csoportoknak, illetve a képzés propagandájaként felhasználható.

## **Óravázlat (foglalkozás vázlat)**

Az Intézkedéstaktika tantárgy bevezetésénél sokat foglalkoztam azzal a kérdéssel, hogy hány tanórában kerüljenek megtartásra a foglalkozások. A tantárgy jellemzői és osztályok nagy létszámai miatt 6-8 órás blokkokat határoztam meg, ezért is inkább foglalkozásoknak szoktam hívni, amely 6-8 tanórát feltételez. E logikát követve készítettem el a foglalkozások óravázlateit, amelyek 6-8 órát tartalmaztak. Általában az 1-2 tanóra az új ismereteket feldolgozó, a 3-4 óra az ismereteket alkalmazó, az 5-6 óra pedig az elemző-értékelő.

---

4 A tanulók értékelésének módját bővebben az elemző-értékelő résznél fogom kifejteni.

## Tanári segédlet a foglalkozások megtartásához

A tanárok részére készített segédletet, mely a foglalkozások megtartásához szükséges eszközöket tartalmazta:

- szolgálati eszközök,
- gyakorlati eszközök,
- szemléltető eszközök,
- tanterem állapota,
- szituációs helyiségek állapota,
- szituációs utca állapota,
- oktatástechnikai eszközök,
- oktatástechnikus,
- kulcsok,
- osztálynapló,
- oktatási dokumentumok.

Erre azért volt szükség, mert az Intézkedéstaktika tantárgy oktatása rendkívül összetett feladat, nagyon sok kellékre van szükség, amelyeket nagyon gondosan kell előkészíteni, hogy ne a foglalkozások időbeliségének rovására menjenek. Mindenre figyelni kell, hogy a rádiók fel legyenek töltve, a preparált igazolványok, egyéb eszközök ne maradjanak a tanulóknál, a különböző helyszínek megfelelően be legyenek rendezve, a szereplők megfelelően fel legyenek készítve, az intézkedéseket végrehajtók eligazítása megtörténjen. Sokkal bonyolultabb, összetettebb és több figyelmet igénylő, mint egy elméleti órát egy ideális tanteremben megtartani.

## Humán erőforrás

Az Intézkedéstaktika tantárgy oktatásának hatékonyságát jelentősen növeli, ha két tanár vezeti a foglalkozásokat és a speciális szakértelmet igénylő ismeretknél, különösen az elemző-értékelő tevékenységnél további szaktanár van jelen. Már az előzőekben írtakban utaltam rá, illetve használtam azt a kifejezést, hogy foglalkozást vezető tanár. Minden osztályhoz ki kell jelölni azt a szaktanárt, aki felel a tantárgy oktatásáért, a tanórák megtartásáért, a tanulók fejlődéséért. E mellett ki kell jelölni egy másik tanárt, aki segíti a másik munkáját, azaz a foglalkozást segítő tanárt. Ez azért is fontos, mert maga a tantárgy oktatása rendkívül sokrétű, összetett feladat, sok mindenre oda kell figyelni, és

nem elhanyagolható szempont az osztályok nagy létszáma. Két tanár esetében a tevékenységek gyakoroltatása során az osztályt fel lehet osztani két csoportra. Az Intézkedéstaktikát oktató tanárnak egy kicsit értenie kell minden tárgyhoz, illetve a többi tantárgy azon részeit kell ismernie, amelyek szükségesek az intézkedések lefolytatásához. (Krauzer, Kis, 2000, 30.)

Az oktatás alapjai:

- a Jogi ismeretek – Államjogi (Alkotmányjogi), Emberi és kisebbségi jogi alapismeretek, Polgárjogi alapismeretek, Közigazgatással kapcsolatos alapismeretek, Büntetőjogi ismeretek és Nemzetközi jogi alapismeretek – alkotják,
- Közrendvédelmi ismeretek,
- Közlekedési ismeretek,
- Csapatszolgálati ismeretek,
- Rendészeti és igazgatási ismeretek,
- Nyomozási ismeretek,
- oszlopok tetején helyezkedik el a többi tantárgy
- Rendőri testnevelési és önvédelmi ismeretek,
- Lőkiképzési ismeretek,
- Informatikai ismeretek,
- Idegen nyelvi ismeretek,
- Társadalmi és kommunikációs ismeretek – amely magában foglalja a pszichológiai (intézkedés-lélektani) és etikai ismereteket is,
- rendőri intézkedések módszerei gyűjtő megnevezéssel.

Az Intézkedéstaktika hatékonyságát tovább növeli, ha a foglalkozásokon más ismereteket oktató szaktanárok is részt vesznek. Jelentősen emeli, illetve a tantárgyak közötti kohéziót erősíti, a szaktanárnak visszacsatolást ad, hogy az általa – elméletben, gyakorlatban – oktattott ismereteket a tanulók hogyan tudják a gyakorlatba átültetni. Számos alkalommal sikerült megvalósítani, hogy kommunikációt, intézkedés-lélektant, idegen nyelvet, rendőri önvédelmet, illetve lőkiképzést oktató szaktanár jelen volt. Az Intézkedéstaktikát oktató tanárokat e szempontok alapján kell kiválasztani és módszeresen felkészíteni, különösen a tantárgy egyenszilárdsága miatt.



## Tárgyi feltételek

Az Intézkedéstaktika tantárgy oktatásához számos tárgyi feltételt kell biztosítani, amelyek a következők:

- speciális tanterem, ahol azok a tanulók, akik várnak, látják a tanuló-társaik által végrehajtott intézkedéseket, illetve ebben a teremben történik a foglalkozások végén az elemző-értékelő tevékenység is,
- szituációs utca,
- szituációs helyiségek berendezve (kocsma, magánlakás, közterület, közért, posta, bank stb.),
- szolgálati felszerelés,
- kényszerítő eszközök,
- híradástechnikai eszközök,
- gyakorló eszközök,
- egyéb eszközök, kellékek, preparált igazolványok stb.,
- védőfelszerelések,
- simunition fegyverek festéklövedékekkel,
- közbiztonságra különösen veszélyes eszközök,
- oktatástechnikai eszközök,
- kamerarendszer,
- számítógépek,
- síp vagy jelzőrendszer.

Fontos kiemelni munkavédelmi szempontból a balesetek, sérülések elkerülése végett, hogy a szituációs helyiségek berendezési tárgyait tudatosan kell kiválasztani, elsősorban műanyag asztalokat, székeket, flakonokat kell alkalmazni. Arra is ügyelni kell, hogy a helyiségek akusztikája is rendben legyen, és a tanteremben ülők a foglalkozások végén az elemző-értékelő tevékenységnél ne csak képet lássanak, hanem az elhangzottakat is hallják. Ugyanez vonatkozik a szituációs helyiségekre és berendezési tárgyaikra és a kamerarendszerre is. (Krauzer, 2008, 19-23.)

## Az Intézkedéstaktika foglalkozások menete

### Foglalkozások előkészítése

Az Intézkedéstaktikai foglalkozások előkészítését tágabb és szűkebb értelemben is értelmezhetjük.

*Tágabb értelemben* azt jelenti, amikor a tanár felveszi a kapcsolatot az adott szakasz, osztály osztályfőnökével, szaktanáraival és arról tájékozik, hogy milyen képességűek a tanulók, illetve egységként, csapatként hogyan működnek. Ebbe az osztálylétszáma, a nemek aránya, a korcsoportok megjelenése, a jobb képességű, a gyengébb tanulók feltérképezése is beleszámít. Ez azért nagyon fontos, mert az Intézkedéstaktikai foglalkozásokat osztályra lehet szabni. Sőt, az igazi pedagógiai (andragógiai) munkát az jelentené, ha minden egyes tanulóról egy fejlődési napló kerülne vezetésre. Így pontosan nyomon követhető lenne a fejlődése, illetve az erősségei, gyengeségei és ebből adódóan a fejlesztési területek, mind a szakmai és egyéb kompetenciák terén.

*Szűkebb értelemben* az egyes foglalkozások előkészítésén az oktatási dokumentumok, helyszínek (szituációs utca, szakkabinetek, helyiségek stb.) állapotának, berendezésének, a szükséges szolgálati, gyakorló, szemléltető eszközök, a védőfelszerelések alkalmasságának, illetve az oktatástechnikai eszközök (kamerarendszer, számítógépek) működésének ellenőrzését, valamint a tanár felkészülését jelenti. Ez egy sokrétű, időigényes tevékenység, amely nélkül nem lehet hatékony és gördülékeny foglalkozásokat tartani. Mindennek olajozottan kell működnie a foglalkozás céljának elérése érdekében. Természetesen bizonyos feladatokba már a tanulókat is be lehet vonni, ezzel is közelebb kerülnek a tantárgyhoz és az oktatóhoz, ami véleményem szerint egyik záloga lehet az eredményes, színvonalas foglalkozások megtartásának.

## Foglalkozások megtartása

A foglalkozások megkezdése a hagyományos tantárgyak oktatásával azonos módon kezdődik. A szakasz, azaz az osztály megjelenik a tanteremben vagy a tanterem előtt, ahol a jelentéstétel, létszám ellenőrzés és az osztálynaplóba történő adminisztratív tevékenységet követően elkezdődik az érdemi munka. A tanár ismerteti az óravázlata alapján az aznapra – 6-8 tanórára – tervezett feladatok végrehajtását. Ha a tervezett ismeretek elsajátításához szükséges, akkor először visszacsatol az előző foglalkozásra – ismeretek ismétlése, rendszerezése céljából – lehetőség szerint vázlat kivetítése és a tanulók bevonása mellett. Ez 30-60 percet vesz igénybe.

Ezt követően kerül sor az új ismeretek feldolgozására, a foglalkozás tárgyát képező egyes intézkedések cselekvésekre bontására, szükség szerint modellezésére, képi megjelenítésére. Ezt az alábbiak szerint kerül végrehajtásra:

- először a tanár mutatja be többször, magyarázva, részekre, cselekvésekre bontva úgy, hogy minden tanuló több szögből jól lássa,
- a tanulók párokban, hármassával vagy négyesével gyakorolják,
- a tanár a gyakorlás közben javítja a hibákat,
- a tanulók önállóan hajtják végre.

Ilyen például, amikor egy kocsmai verekedésnél kell intézkedést lefolytatni és a verekedőket úgynevezett Z alakzatnak megfelelően kell egymástól elkülöníteni. Ezt a tanár a tanulók bevonásával bemutatja, magyarázza, részekre bontva és folyamatában is és ezt követi a gyakorlás, hibajavítás és a tanulók részéről történi ismeretlenes bemutatás, egy szituációban való megjelenítéssel. Ez 45-60 percet vesz igénybe. A gyakorlást követően a foglalkozást vezető tanár felosztja az osztályt – a létszámtól függően – kettő vagy három csoportra. Az egyik csoportba azokat, akik intézkedni fognak, ez általában 12-16 fő, a másikba, akik az intézkedések részesei, jelzői lesznek, ez 4-6 fő, és a többieknek meghatározza, hogy az osztályteremben maradvá figyelniük kell az intézkedéseket és annak megfelelően vezetniük kell a munkafüzetet. Az ideális az lenne, ha egy-egy ilyen foglalkozáson 14-16 fő lenne jelen, mert akkor mindenkinek jutna szerep és feladat. Nem lennének olyan tanulók, akik csak „megfigyelőként” vesznek részt a foglalkozásokon. Ennek enyhítésére dolgoztam ki és vezettem be egy olyan szisztémát, hogy mindenkinek a foglalkozásokon munkafüzetbe kell dolgoznia. Azoknak is, akik konkrét feladatot hajtanak végre, értelemszerűen nekik arról, a többieknek pedig valamennyi intézkedés vonatkozásában.

Ebből adódóan a munkafüzetet az alábbi részekre osztottam fel:

- Ki kivel lett beosztva járőrnek és milyen feladatot kaptak, illetve milyen szituációval találkoztak (pl. verekedés, családi botrány, elővezetés, bolti lopás, rablás, helyszínbiztosítás, öngyilkosság megakadályozása, kóros elmeállapotú személy stb.);
- Milyen intézkedést hajtottak végre, annak leírását;
- Melyek voltak a jó momentumok, megoldások, és melyek voltak a helytelenek (jogszerűség, szakszerűség, biztonság stb. oldaláról is megközelítve);
- Mit hajtana végre másképpen, annak indoklása;
- Az intézkedés értékelése az Intézkedési készség értékelőlap alapján;
- A végrehajtott intézkedéshez tartozó írásos jelentés, feljelentés, személyi szabadságot korlátozó intézkedésekről, kényszerítő eszközök alkalmazásáról szóló jelentés elkészítése.

A munkafüzetrel próbáltam azt az úrt kitölteni, hogy azok a tanulók, akiknek aznap nem jut feladat is értelmesen töltsék el a tanórát. Azok a tanulók, akik konkrét intézkedéseket hajtottak végre, azok pedig a sajátjukat rögzítették, elemezték és értékelték. A segítőket és jelzőket (4-6 fő) pedig a foglalkozások felénél megcseréltem azokkal, akiknek nem jutott feladat. Így ténylegesen egy 30 fős osztálynál, ha nem volt hiányzó, akkor 4-6 tanulónak nem volt aktív feladata, csak a munkafüzet vezetése. Ők a foglalkozások végén kaptak feladatot az értékelésben, amelyet a későbbiekben kerül bemutatásra.

A szerepek és feladatok kiosztása után az intézkedéseket végrehajtók beosztásra kerültek párban és meghatározásra került, hogy melyikük a járőrvezető, akinek az intézkedést le kellett folytatnia, és melyikük a járőrtárs. Ez követően megkapták a szükséges felszereléseket és eszközöket, majd következett az eligazítás. A rendőri szerveknél a szolgálat megkezdése előtt a rendőrök eligazításon vesznek részt. Ezt szimuláltuk a tanulók esetében. Itt kaptak egy általános eligazítást, hogy az adott területen az előző napokban milyen események történtek, illetve aznapra milyenek várhatók. Meghatározásra került, hogy a kijelölt párok milyen sorrendben, hol és milyen instrukciók birtokában hajtják végre az intézkedéseket. Ismertetésre kerültek a rádiók hívószámai is. A tanulók azt is tudták, hogy akivel szemben intézkedniük kell az milyen – együttműködő, passzív, aktív ellenszegülő vagy támadó – magatartást tanúsíthat. Erre már a korábbiakban utaltam miért van szükség. Ezt követően kaptak néhány percet, hogy felkészüljenek a végrehajtásra. A tanulók, az intézkedéseket végrehajtók gyalogos járőrszolgálatba kerültek beosztásba és általában kettesével, ritkább esetben hármasával. Ez akkor volt jellemző, ha az intézkedések jellege igényelte, összetettebb, komplexebb végrehajtást vártunk el. Amíg az intézkedéseket végrehajtók felkészültek, addig az intézkedések részeseit, jelzőit igazította el a tanár. Ez a legérzékenyebb és legfontosabb része az Intézkedéstaktikai foglalkozásoknak az elérni kívánt cél érdekében. És nem utolsósorban a minőségbiztosításnak, amelyet részletesen később fogok kifejteni. Az intézkedésben résztvevőknek (bejelentő, sértett, tanú, járókelő, mentős, BKK ellenőr, elkövető) kizárólag azt a magatartást kell tanúsítania, amit a tanár – a szituációs feladatgyűjteményből kiválasztott Intézkedési helyzet alapján – meghatároz. Attól nem térhet el, azonban bizonyos mozgásteret lehet, amit nagyon pontosan, részletesen kell elmagyarázni a tanulónak. Természetesen az ideális megoldás az lenne, ha az egyes szerepeket a tanárok játszanák el, de a mai oktatási struktúrában ez nehezen képzelhető el. Ugyanakkor ma már arra is van példa a Miskolci Rendészeti Szakgimnázium esetében, hogy színészek, színész tanulók játsszák el a szerepeket, együttműködési megállapodás alapján.

Miután mindenki tudja mi a szerepe és feladata kerülhetett sor az egyes intézkedések végrehajtására. Ezt megelőzi a videóra rögzítés. A Budapesti Rendőr Szakközépiskolában az akkori technikai feltételek mellett ez úgy nézett ki, hogy egy technikus kolléga a vállán egy hatalmas VHS rendszerű kazettát tartalmazó kamerával vette fel az intézkedéseket, és egy kb. 50 méteres kábel segítségével játszottuk be a tanterembe, ahol azok a tanulók ültek, akiknek nem volt szerepük. Ők látták és hallották az intézkedéseket és töltötték ki a munkafüzetet annak megfelelő módon. Az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskolában egy sokkal modernebb, korszerű technikai feltételek mentén, kamerarendszer és vezérlőpult segítségével kerültek bejátszásra a tanterembe az intézkedések és rögzítésre az elemző-értékelő tevékenységhez. Valamennyi helyiség be volt kamerázva, amelyek egyenként képesek képrögzítésére, illetve hangrögzítésre. Ez jelentős előrelépést jelentett az oktatás színvonalának emelésében. Ez a technikai feltétel nem csak a közrendvédelmi, a közlekedési és határrendészeti intézkedések végrehajtásánál állt rendelkezésre, hanem a már említett bűnügyi intézkedéstaktikánál is. Nagyon fontos kiemelni, hogy a konkrét intézkedések megkezdését és befejezését a tanulókat egy határozott, egyértelmű hangra kezdték meg és hagyták abba. Ezt vagy síppal, vagy például a bűnügyi intézkedéstaktikánál elektronikus hangjelzéssel értük el. Erre azért volt szükség, mert bizonyos helyzetekben, magas stresszt megélve, nem tudták kontrollálni az adott eseményeket. Általánosságban megfogalmazva, az intézkedés megkezdését és befejezését jelezte a jel, ami segítette a sérülések, vagyoni károk keletkezésének megelőzését és megakadályozását.

A jelre a tanulók megkezdtek a feladatok végrehajtását, amit a foglalkozást vezető tanár közvetlenül a közelükben kontrollált és ellátta az ügyeletes szerepkörét és végezte a rádióforgalmazást. Nagyon fontos volt, hogy azoknál az intézkedéseknél, ahol testi kontaktus is megjelenhetett, a tanárnak közvetlenül az intézkedő tanulók mögött kellett elhelyezkednie, hogy pontosan lássa a történéseket és szükség esetén síppal megszakítsa. Az ideális az, amikor kettő tanár van jelen, és az egyik tanár az egyik tanuló mögött, a másik tanár a másik tanuló mögött helyezkedik el. Erre akkor is szükség van, amikor olyan technikákat alkalmaznak, hogy földre viszik az elkövetőt és ott bilincselik meg. Mivel utca körülmények között kerülnek végrehajtásra a szituációk, ezért fokozott sérülés veszély áll fent. Amikor elindul az intézkedés végrehajtása, akkor különösen fontos, hogy azokban a szituációkban csak azok legyenek jelen, akiknek szerepük van, a többiek ne legyenek ott fizikailag. Ennek okán nem a holland, német, vagy francia mintát követtem, amelyek úgy kerültek kialakításra, hogy a többi tanuló egy emelvényen ülve látja, hallja a feladatok végrehajtását, vagy üvegfallal elválasztott helyiség-

ből nézi, mert óhatatlanul többlet stresszt fog jelenteni a jelenlétük, illetve zavarni fogják az intézkedőket. Az intézkedést végrehajtó tanulókat amúgy is hozzá kell szoktatni a legegyszerűbb gyakorlatokon keresztül ahhoz, hogy a társaik előtt, a tanár jelenlétében kell a feladatokat ellátniuk, amelyek aztán a foglalkozások végén visszánézésre, elemzésre és értékelésre kerülnek. Ez önmagában is komoly stresszt generálhat, amihez még hozzá jön a konkrét feladat is, különösen, ha nem tudja a megoldást.

Az egyes intézkedéseket követően a foglalkozást vezető tanárnak meg kell győződnie arról, hogy történt-e sérülés, a felszerelések, eszközök megrongálódtak-e, a kellékek – igazolványok, okmányok, határozatok stb. – visszaadásra kerültek-e. Amikor valamennyi intézkedés végrehajtásra került, szünet megtartását követően kerül sor az elemző-értékelő tevékenységre a tanteremben. Az Intézkedéstaktikai foglalkozások érdemi része, amikor az intézkedések végrehajtására kerül sor, ez összességében 120-180 percet vesz igénybe.

## Védőfelszerelés alkalmazása

Külön említést kell tenni arról, hogy az életszerűség elérése és a sérülések megelőzése érdekében bizonyos szituációkban védőfelszerelést kell alkalmazni, amire a tanulókat mentálisan fel kell készíteni, fizikailag pedig meg kell tanítani. Német mintára az *Interact Defense* rendszer *Red Man* védőfelszerelést vezettük be a képzésbe, amely jelentősen segítette az intézkedések során passzív, aktív ellenszegülést vagy támadó módot alkalmazó személyek magatartásának megtörését. A védőfelszerelés biztosítja, hogy a Rendőri önvédelmi órákon tanult technikák – ütések, rúgások, földre vitelek – alkalmazása sérülés nélkül végrehajthatók legyenek. A tanulók külön felkészítésre kerülnek a védőfelszerelés használatára, felvételére, tisztítására, karbantartására, illetve begyakorolják az egyes technikákat (távolságtartás, ütések, rúgások, eszközök használata). Fontos megemlíteni, hogy a rendőr intézkedése során mindig tart valamit a kezében (rádió, telefon, toll, jegyzetfüzet, rk tömb, nyomtatvány), amelyet egy támadás esetén nem lesz ideje eltenni, letenni. Vagyis arra kell a tanulót megtanítani, hogy az egyes technikákat eszközzel a kezükben is tudják alkalmazni. Nagyon fontosnak tartom, hogy olyan életszerű és egyszerű technikákat kell oktatni, amelyek könnyen elsajátíthatók és működtethetők. Abból kell kiindulni, hogy egy átlag képességű tanulót kell kiképezni, felkészíteni arra, hogy szükség szerint a nála lévő kényszerítő eszközök alkalmazását a törvényi felhatalmazás alapján helyesen válassza meg, és azt szakszerűen tudja használni. Azt még hozzá szoktam tenni, hogy merje is használni. Ez is

célja az Intézkedéstaktikai foglalkozásoknak. Sokszor tapasztaltam azt, hogy tudta a tanuló mit kell alkalmaznia, de nem merte. Ez különösen a lőfegyver használatot imitáló simunition fegyverek oktatása során került előtérbe. Megdöbbentő volt a tapasztalás, amikor 10-15 éves gyakorlattal rendelkező járőrök járőrvezetői szaktanfolyam, körzeti megbízotti szaktanfolyam, vagy nyomozók bűnügyi szaktanfolyamok Intézkedéstaktikai foglalkozásain nem merték használni a náluk lévő játékfegyvert. Az eszköz használata vonatkozásában külön felkészítést kaptak, tudták, hogy sérülést nem okoz és még sem merték használni. Volt, akinél pszichés gát jelentkezett a lőfegyver használata miatt, és volt, aki képtelen volt a fegyvert emberre irányítani. És itt kapcsolódik a védőfelszerelések másik eszköze, amelynek alkalmazására akkor kerül sor, ha olyan szituációt gyakoroltatunk, ahol fenn állhat a lőfegyverhasználat. Ez fej- és torok védő eszközből áll. A simunition fegyver előnye, hogy valóságosan visszaadja az éles lőfegyver alkalmazásának tulajdonságait (tokból elővétel, tűzkész állapotba helyezés, célzás, elsütés, hang és fényhatás), festékkel megtöltött műanyag bevonatú lövedéket lő ki, amely lágy részt érve kisebb fájdalmat okoz, kisebb kék-zöld foltot hagyva maga után.

Szintén nagyon fontos, hogy a tanulókat külön hozzá kell szoktatni az egyes védőfelszerelés pszichés elfogadására. Vagyis ne növelje a stressz-faktort, ha meglátják a piros ember, azaz a Red Manbe öltöztetett szereplőket és innentől kezdve arra szűküljön a gondolkodásuk, hogy biztosan meg fogják őket támadni. Ezért azt a módszert követtem formailag, hogy a legegyszerűbb szituációkban is használtuk a védőfelszerelést. Tartalmilag pedig, ha jól oldották meg a feladatot, jól és értelmesen kommunikáltak az intézkedés alá vont személlyel (pl.: szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten ért elkövetővel), akkor nem tanúsított ellenszegülést, végrehajtotta az utasításait. Ez nem egyszer meglepetést keltett a tanulóknál, mert a piros védőfelszerelés láttán az intézkedés alá vont személytől agresszív magatartást vártak. A védőfelszerelések alkalmazásának van egy másik nagyon fontos szerepe az oktatásban. Még pedig az, hogy a tanuló valóságos körülmények között le tudja mérni a képességeit, illetve szembesül a fizikai törvényszerűségekkel. A Rendőri önvédelmi órákon, amikor megtanulják az elvezető fogásokat, karfeszítéseket, ütéseket, rúgásokat, bilincselést, gumibot használatát, akkor mesterséges körülmények között teszik mindezt. Vigyáznak egymásra, nincs ellenszegülés, fájdalom okozás. Az Intézkedéstaktikai foglalkozásokon viszont, ha az intézkedés alá vont személy közli, hogy nem megy a rendőrökkel, akkor valahogy el kell vinni, adott szituációban be kell ültetni a szolgálati gépkocsiba. Ezekben az esetekben, szituációkban kap visszacsatolást a tanuló az ebbéli képességeiről. Rájön, hogy az egyenruha önmagában nem oldja meg a helyzetet.

## Videóra rögzítés

A szituációk rögzítése rendkívül hasznos a tanulók fejlesztésében, az én-kép és az önértékelés helyes kialakításában, saját maguk megismerésében, valamint a képességeik tesztelésében. Megítélésem szerint minden ember számára nagyon érdekes, hasznos és tanulságos, amikor először látja vissza magát mozgófilmen és hallja a saját hangját. A tanulóknak ezt is meg kell szokniuk, illetve el kell fogadniuk. Rendkívül fontosnak tartom, hogy a felvett részeket, a tanulók személyiségi jogára tekintettel hozzájárulásuk nélkül más nem láthatja, illetve azokat a tanulmányaikat követően meg kell semmisíteni. Ez alól kivétel azok a jó intézkedések, amelyek példaként szolgálhatnak. A kép- és hangrögzítéssel, illetve a pozitív példák hasznosításával kapcsolatban a tanulók az első Intézkedéstaktikai foglalkozáson külön nyilatkozatot írnak alá.

## Elemzés-értékelés

Az Intézkedéstaktikai foglalkozások végén a tanteremben kerül sor a végrehajtott intézkedések elemzésére és értékelésére. Nagyon fontos szempont, hogy a tanulókkal meg akarjuk szeretetni a rendőri hivatást, ezért a tanárok részéről nagyfokú toleranciára és türelemre van szükség. Sok esetben a tanár beleesik abba a hibába, hogy rendőrfejjel gondolkodik, és nem képes a tanuló szintjén mozogni. A tanárnak el kell fogadnia, hogy a tanulónak több időre van szüksége, hogy az elsajátított elméleti ismeretek és begyakorolt gyakorlati cselekvéseket össze tudja fűzni, és egy egészként a gyakorlatba átültetve tudja működtetni. Ez egy hosszú folyamat, amihez a tanuló részéről is kitartásra, türelemre, alázatra és befogadásra van szükség. Az egyes végrehajtott intézkedések értékelésénél a tanárnak a szakmai értékelésen túl nevelési feladatai is megjelennek. (Krauzer, 2008, 24-47.) Ez azt jelenti, hogy olyan légkört kell kialakítani, ami garantálja a tanulók fejlődését, nyitottságát. Nyilvánvaló, hogy a tanulók eleinte kisebb-nagyobb hibákat fognak elkövetni. Azt nem szabad megengedni, hogy az osztály többi tagja kigúnyolja, kinevesse őket. Különböző hibázó tanulóknál olyan gátlások fognak kialakulni, amelyek egész életükben elkísérik őket a szolgálatellátása során is. Akár egyes intézkedéseket emiatt kerülhetnek is. Mindezek ennek tükrében kell az elemző-értékelő tevékenységet elvégezni az alábbi sorrend és módozat alapján:

- először az intézkedést végrehajtó tanulók röviden nyilatkoznak, hogy jó volt-e az általuk tett intézkedés
  - ez azért fontos, hogy mennyire emlékeznek pontosan a történetekre,



- a mit miért tettekre,
- először mindig a járőrvezető nyilatkozik, majd
- a járőrtárs, járőrtársak
- visszanezítésre kerül az általuk végrehajtott intézkedés folyamatában, megszakítás nélkül
  - ilyenkor érdemes figyelni a tanulók reakcióját, ami nagyon árulkodó lehet,
  - a tanárnak itt lehetősége nyílik jegyzeteket készítenie, amire fel akarja hívni a figyelmet,
- a tanulók külön-külön nyilatkoznak, hogy hogyan élték meg a szituációt, először a járőrvezetőt, majd a járőrtársat, járőrtársakat,
  - mennyire befolyásolta őket a tanár jelenléte, annak tudata, hogy az osztály többi tagja látja, illetve elemzésre fog kerülni az intézkedésük stb.
  - mitől volt nehéz vagy könnyű a szituáció megoldása,
  - hogyan ítélik meg az intézkedésüket,
  - mit hajtottak végre jól, és miért,
  - mit hajtottak végre rosszul és annak okai,
  - ha újra végrehajtanák, akkor mit csinálnának másképpen, és miért,
- az intézkedő tanulók az Intézkedési készség értékelőlap alapján kiértékeli az intézkedésüket, illetve ezt ismertetik
  - az intézkedést követően a tanulók a saját intézkedésükre vonatkozóan kitöltik a munkafüzetet, elvégzik az írásos tevékenységet és önértékelést végeznek,
- az intézkedésben résztvevő tanulók nyilatkoznak a benyomásaikról
  - először, akivel szemben intézkedtek, azaz az intézkedés alá vont személy nyilatkozik, hogy ő hogyan élte meg az intézkedést, szerinte melyek voltak a jó és hibás mozzanatok,
  - az intézkedésben résztvevők nyilatkoznak a benyomásaikról (sértett, bejelentő, tanú, mentős, kocsmáros stb.)
  - ezek a tanulók olyan visszacsatolásokat tudnak adni, amit megéltek (pl.: jó volt a karfeszítés, a ruházatátvizsgálás során el tudtak volna futni stb.),
- az osztály tagjai mondják el a véleményüket
  - egyenként lehetőséget kapnak arra, hogy amit még fontosnak tartanak, vagy nem hangzott el, azokat ismertessék,
  - különösen akkor fontos, ha a helyes megoldás még nem hangzott el,
  - ha minden hiba nem került feltárássra,
- a végén a tanár összegzi az elhangzottakat, elmondja a véleményét
  - rendkívül fontos, hogy először a tanár keressen egy pozitív momentumot, még akkor is, ha teljesen rossz volt az intézkedés, és azt ismertesse (nem elveszíteni, hanem motiválni akarjuk a tanulókat),

- fokozatosan és logikusan világítson rá a hibákra,
- adjon megoldási javaslatokat, követendő útmutatót,
- szükség esetén újra visszanezésre kerülhet az intézkedés, részekre bontva,
- a végén úgy foglalja össze a látottakat, hogy a tanulók részére pozitív kicsengése legyen, megerősítést kapjanak a további tanulásukhoz,
- a tanár értékeli az intézkedés végrehajtását
  - a táblára kivetítve az Intézkedési készség értékelőlapot kitölti, elvégzi az értékelést az intézkedésről,
  - összevetésre kerül az intézkedést végrehajtott tanulók, intézkedéssel érintettek és az osztály többi tanulója által kitöltöttel.

Akkor szerencsés a helyzet, ha az intézkedést végrehajtott tanulók értékelése és a tanár értékelése megegyezik, mert akkor a tanulók önértékelése megfelelő. A tanárnak az is feladata, hogy az alul, vagy túl értékelő tanulók esetében a helyes értékrendekre hívja fel a figyelmet. Ezeket a tapasztalatokat – szintén a tanulók fejlesztése érdekében – célszerű megosztani az osztályfőnökkel, illetve az egyes szaktanárokkal, ha nem voltak jelen.

## **A foglalkozást vezető tanár szerepe**

A foglalkozást vezető tanárnak nagy szerepe van az előzőekben ismertetett feladatokon túl abban is, hogy egy-egy intézkedés végrehajtását, hogyan irányítja, illetve milyen mértékben befolyásolja. Abból indulunk ki, hogy a tanulót meg akarjuk tanítani az egyes intézkedések végrehajtására, logikus gondolkodásra. Az a cél, hogy egészséges önbizalommal rendelkezzenek. Ennek érdekében a foglalkozást vezető tanárnak az egyes intézkedések, azon belül az egyes résztevékenységek, cselekvések végrehajtása során a tanulók segítése érdekében több verzióval is rendelkeznie kell. Ezekre a verziókra az intézkedésben résztvevő tanulókat, jelzőket fel kell készíteni és egy adott jelre az intézkedést abban az irányba kell terelni. Ezt úgy kell megtenni, hogy az intézkedő tanuló akkor ne vegye észre. Az elemző-értékelő résznél lehet ezekre a momentumokra rávilágítani. Ilyen tapasztalatot nyújtott, amikor egy szituációban a szabálysértést elkövető személy süketnéma volt és a tanuló nem jött rá, hogy írásban kell kommunikálni vele. Amikor azt láttam, néhány perc elteltével, hogy patt helyzet alakult ki és a tanuló rádión keresztül jeltolmácsot kért, ami indokolatlan volt, odaküldtem egy tanulót, aki a süketnéma hozzátartozóját játszotta és megkérdezte az intézkedő rendőröket, miben tud segíteni. Ekkor, mintha egy nagy kő esett volna le az intézkedő rendőrök szívéből, megkönnyebbülve

be tudták fejezni az intézkedést. Sok esetben elég egy-egy kisebb ráutaló magatartás is, ami átlendíti a tanulókat a nehézségeken.

## **Az elméleti ismeretek és gyakorlati cselekvések szintetizálása**

Az intézkedéstaktika tantárgy oktatása hatékonyan segíti a különböző ismeretek szintetizálásával, azok bevéését, elmélyítését. Véleményem szerint nem elég csupán bemagolni az elméleti ismereteket, például a lopás törvényi tényállását, ha azt a gyakorlatban nem tudjuk felismerni. Ugyan ez igaz arra is, hogy hiába tanulunk meg egy gyakorlati fogást, például a bilincselést, ha azt egy szituációban már nem tudjuk alkalmazni. Lássuk, mire alapozom az előzőekben megfogalmazottakat. A tanulók Közrendvédelmi órán megtanulták a ruházatátvizsgálás jogi szabályozását, Rendőri önvédelmi órán pedig többször elgyakorolták. Azt gondolhatnánk, hogy ezt az ismeretet a tanulók megfelelően tudják alkalmazni, mert mind az elméleti, mind a gyakorlati oktatása megtörtént. Az egyik Intézkedéstaktikai foglalkozáson ezeket az ismereteket ismételtük át, illetve gyakorolták a tanulók egymáson úgy, hogy nem tudták milyen eszközök és, hogy hova vannak elrejtve. Ezt megelőzte egy oktató film megnézése, amely az úgynevezett hidegfegyverekre (különböző szűrő- és vágóeszközökre) és azok elrejtésének módjaira hívta fel a figyelmet. A tanulók a gyakorlás során minden eszközt megtaláltak, szabályosan, az előírásoknak megfelelően hajtották végre a feladatot. Ezt követte egy 15 perces szünet, majd egyszerű kis szituációk végrehajtása. A tanulók ezekben a szituációkban a ruházatátvizsgálását már nem hajtották végre ugyanolyan precízen, mint a szünet előtt. Több eszközt nem találtak meg. A figyelmüket elvonta a szituáció megoldása és a részletekre már nem ügyeltek kellőképpen. Az intézkedés elemző-értékelő résznél döbbenetesen nézték a saját hibáikat. Ezek azok a tapasztalások, amelyeket még magyarázni sem kellett a tanulóknak és vélhetően egy életre megtanulták. (Busi, et. al. 2008, 286.)

## **A foglalkozásokon résztvevő tanulók attitűdje**

Az Intézkedéstaktikai foglalkozásokat a tanulók nagyon szeretik. Ennek több oka is van:

- (1) Egyrészt nem kell definíciókat bemagolniuk és monoton cselekvéseket végrehajtaniuk.

- (2) Másrészt ez áll a legközelebb a szolgálati feladatok ellátásához.
- (3) Harmadrészt pedig újszerű a hagyományos tantermi, vagy gyakorlati foglalkozások végrehajtásához képest.
- (4) Negyedrésztt önállóságot biztosít és előtérbe kerül a kreatív gondolkodás. Ennek megfelelően a hozzáállásuk pozitív, a foglalkozásokon aktívak, a tanár munkáját szívesen segítik. A visszajelzések során a fontos és hasznos tantárgyak közé helyezik el.

Amennyiben a tanár megfelelő felkészültséggel rendelkezik és lelkiismeretesen készíti elő a foglalkozásokat, és emellett kellő alázattal van a tanulók irányába, nem megalázní akarja őket, hanem segíteni, támogatni az intézkedések elsajátításában, akkor a tanárhoz és az egyes feladatok ellátásához a tanulók rendkívül hálásan, nyitottan állnak.<sup>5</sup>

## Az intézkedéstaktika magatartástudományi kérdései

Az oktatás oldaláról

Intézkedéstaktika tantárgy bevezetését követően a Budapesti Rendőr Szakközépiskolába került óraadó tanárként Kis Géza, a Rendőrtiszti Főiskola Pszichológiai Tanszék egykori vezetője, akivel közösen dolgoztunk ki speciális szituációkat, amelyek nem feltétlenül az elkövetett jogsértések szerint lettek csoportosítva, hanem az intézkedés alá vont személy pszichés jellemzői, illetve magatartásjegyei alapján. A szakember segítségével abban kívántunk segítséget nyújtani a tanulóknak, hogy az ittas, a kábítószer hatása alatt lévő, vagy a kóros elmeállapotú, illetve öngyilkosságot elkövetni szándékozó személlyel szemben hogyan kell az intézkedéseket lefolytatni, milyen sajátságokat kell figyelembe venni, illetve ezeknek milyen jelei vannak, miről ismerhető fel. Külön foglalkoztunk azokkal a nagy traumát jelentő eseményekkel, amikor

---

<sup>5</sup> Az egyik foglalkozáson történt, hogy egy 190 cm magas, 90 kilós, sportos, jó kiállású, 19 éves tanuló elrontotta az intézkedést, nem ismerte fel a jogsértést, rosszul minősítette. Az intézkedéseket követő szünetben, a szituációs utcában leült a földre és elsírta magát. Döbbenetes volt. Azonnal elbeszélgettem vele és megnyugtattam, hogy ilyen helyzetben mindenki átesik. Saját példát is felhoztam. Azt is elmondtam, hogy a tanintézetben következmények nélkül hibázhatnak, mert egy út, egy tanulási szakasz elején járnak, és a két év végén kell kiképzettnek lenniük. A leendő szolgálati helyükön nem szabad tévedniük, mert annak komoly szankciói lehetnek. A tanulóra hatottak a szavaim, mert nem vetette vissza a negatív élmény, hanem egy jó rendőr vált belőle. Néhány évvel később, amikor az egyik ellenőrzés alkalmával ismét találkoztam vele pozitív fogattásban volt részem és szívesen mesélt a történésről, hogy mennyit tanult belőle. Azt gondolom, hogy nem a konkrét példa, hanem a jelenség a fontos. A tanulók lelkesedésének töretlen fokozása, bátorítása, hogy jó rendőrré váljanak.

például a rendőrnek a családot, hozzátartozók kell kiértésítenie halálesetről. Kis Géza tanár úr közreműködésével számos olyan szituációt gyakoroltattunk a tanulókkal, ahol előzetesen ő igazította el, ruházta fel az intézkedés alá vont szerepét játszó személyt tulajdonságokkal, viselkedési jegyekkel. Ez kiterjedt a jellegzetes mozdulatokra, mozdulatlanságra és a kommunikációra vagy éppen annak hiányára egyaránt. Ezek a foglalkozások rendkívül hasznosak voltak, mert a tanulók a különböző instrukciókat, illetve a szituációkat követő előre mutató kritikai észrevételeket, jó tanácsokat befogadták. Érdekes tapasztalat volt, hogy a szakember szájából megfogalmazottak mennyivel hatásosabban érték célba a tanulók esetében, mint amikor a foglalkozást vezető tanár mondta el ugyanazokat az észrevételeket. (Atkinson, 1999.)

### Az oktatók oldaláról

A foglalkozások lélektani kérdései elsősorban a tanárok oldaláról jelentkeztek, amire nagy figyelmet fordítottunk. Tettem már említést arról, hogy ez a tantárgy akár vízvázalstó is lehetett a tanulók életében, mert a személyiségüket közelebbről megérintette, felszínre hozta a bennük rejlő érzelmi reakciókat, esetlegesen az önbizalmukat vagy a kishitőségüket alá támasztó okokat. A tanárnak a foglalkozások megtartása során, különösen a szerepek kiosztása és az elemző-értékelő tevékenységnél ugyanazt az észrevételt, kritikát más-másképpen kellett megfogalmaznia az elérni kívánt cél érdekében. Rossz megközelítéssel és kommunikációval a tanulók eltávolodnak, bezárkóznak és az igazi problémájukat nem fogják megosztani a tanárral. Ezért nagyon fontos, hogy a tanár képes legyen minden egyes tanuló bőrébe bújva megérteni mit miért tett, illetve kibeszéltetni belőlük mindent, különösen az ellenérzéseiket, majd az ő szintjükön megfogalmazni a helyes, követendő magatartást. Rendkívül fontos, hogy a kritikai észrevételek nem lehetnek bántó, sértő jellegűek, még akkor sem, ha azt a tanár humorosan adta elő és csak viccnek szánta.

Az Intézkedéstaktika foglalkozások sok mindenben rendhagyóak a többi tantárgyhoz képest, ráadásul a tanulók az egyes feladatok, tevékenységek végrehajtásába bevonásra kerülnek, kisebb kulisszatitkokat is megismernek, egyfajta bizalmi kapcsolat alakul ki a tanár-diák között. A tanulóknak érezniük kell a tanár alázatosságát, tiszteletét a tantárgy, az oktatót ismeretek és a tanulók fejlődése iránti elkötelezettsége tekintetében. Soha nem élhet vissza azal, hogy ismeri egy tanuló gyengeségeit és a szituációkat úgy állítja be, hogy abból ne jöjjön ki jól. Ellenkezőleg kell eljárnia, a gyenge pontokat úgy kell erősítenie, hogy tanuló észre se vegye. Abban is óriási szerepe van, amikor az

osztály kezd kiközösíteni egy vagy több tanulót, mert gyengébben, lassabban teljesítenek, több időre van szükségük. Ilyenkor az osztálynak kell elmagyarázni, hogyan tudnak segíteni a társuknak. Ha a tanár is rátesz egy lapáttal és kigúnyolja a tanulót, akkor azzal komoly károkat okoz. A tanárnak abban is fontos szerepe van, hogy a tanulók gyakorlati munkáját látva, személyiségjegyeiket megismerve, ki kell mernie mondani, ha valamelyik annyira gyenge, hogy már alkalmassági kérdéseket vet fel. Ezt nagyon kevesen merik felvállalni, pedig ezzel hosszútávon nem ártnak, hanem segítenek a tanulónak. Ha egy tanuló kiképzetlenül kerül ki az adott rendőri szervhez szolgálati feladatok ellátására, akkor egy időzített bomba lehet belőle. Amit azt jelenti, hogy nem az a kérdés robban-e, hanem mikor. Azaz egy törvénytelen intézkedéssel jobb esetben csak magát hozza kellemetlen helyzetbe, rossz esetben vétlen polgárok egészségét, testi épségét vagy a vagyónbiztonságot sodorhatja veszélybe. Ez nem kis felelősség és sajnos kevesen vállalják fel. (Krauzer, 2008, 127-221.)

Az Intézkedéstaktikai foglalkozások eredményes és hatékony megtartásához hozzátartozik egy nyugodt légkör kialakítása, ahol a tanuló érzi, hogy a tantárgy és a tanár érte van. Sokkal szívesebben vesznek részt a tanulók a foglalkozásokon és nyitottabban viselkednek, ha jó hangulatban zajlik a feladatok ellátása. Tanárnak kell olyan egyensúlyt fenntartania, hogy a tanulók megnyíljanak és érezzék magukat jól, ugyanakkor az ne menjen a fegyelem rovására. Ha jól működik a tanár-diák kapcsolat, a szükséges tiszteleten alapszik, akkor mindenki tudni fogja hol a helye, mi a szerepe és annak megfelelően is fog tevékenykedni. Ez oly annyira igaz, hogy szükség esetén maguk a tanulók fegyelmezik a renitensként viselkedőket, az előbb említett egyensúly megtartása érdekében.

## A tanulók oldaláról

Az Intézkedéstaktika foglalkozásokat sok szempontból bemutattam, különös tekintettel a többi tantárgytól való eltéréseit, sajátosságait. Külön említést kell tenni arról, hogy a primer ismeretek közvetlen átadásán túl megjelennek járulékos, másodlagos ismeretek – szekunder ismeretek –, amely képességek alapvetően meghatározzák az intézkedő rendőr eredményességét, sikerességét. Ezek a következők:

- személypercepció<sup>6</sup>

A szolgálatellátás, illetve a különböző intézkedések lefolytatása során a rendőrnek nagyon rövid idő áll rendelkezésre, hogy az intézkedés alá vont személy-

---

6 [www.nyf.hu/others/docs/pszicho/az\\_attitud.doc](http://www.nyf.hu/others/docs/pszicho/az_attitud.doc)

ről megbízható következtetéseket vonjon le. Várható reakcióiról, személyiségéről, habitusáról. Az Intézkedéstaktikai foglalkozásokat ennek megfelelően is elő lehet készíteni, hogy a tanulók pontosan figyeljék meg az intézkedés alá vont személy magatartását, verbális és nonverbális reakcióit, és annak figyelembe vételével hajtsák végre az egyes cselekvéseket. Erre a tanulók az elemző-értékelő résznél kaphatnak hatékony visszajelzéseket, hogy jó megfigyelők voltak-e. (URL2)

- stresszorok<sup>7</sup>

A rendőri munka önmagában is stresszt jelent. A közterületen szolgálatot teljesítő egyenruhás rendőrt mindenki megnézi, különösen, ha intézkedik. A tanulóknak meg kell tanulniuk kezelni a szolgálatellátásával, az intézkedések lefolytatásával járó különböző stressz-faktorokat, amelyek az intézkedések nehézségétől függően tovább fognak emelkedni. Ha bűncselekmény elkövetőjét kell elfogni és vele szemben kényszerítő eszközt kell alkalmazni az nagyon komoly stresszt fog eredményezni. Ilyen esetekben kell előjönnie a készség szinten elsajátított ismereteknek, hogy automatikusan, gondolkodás nélkül hajtsa végre például a bilincselést. Amennyiben egy ilyen szituációban a rendőrnek át kell gondolnia, hogy hogyan is kell azt végrehajtani, akkor vesztes lesz. Erre szintén fel lehet készíteni a tanulókat, hatásosan fel lehet rá hívni a figyelmet. A stresszt tovább fokozza, hogy a rendőrnek alapvetően nem a törvényt tisztelő állampolgárokkal, hanem a deviáns magatartást tanúsítókkal szemben kell helytállnia.

- konfliktuskezelés<sup>8</sup>

A rendőr az intézkedések lefolytatása során folyamatosan konfliktusokkal találja szemben magát. Ezeket meg kell tanulnia úgy kezelni, hogy minden ember más és más, illetve másképpen éli meg, és más módszerekkel lehet feloldani a problémákat. Ha a rendőr nem kiegyensúlyozott és nem találja meg a konfliktusból kivezető utat, könnyen hivatalos személy elleni erőszakba torkolódhat az intézkedés. Rendkívül fontos megtanítani a tanulóknak, hogy a különböző jogsértések ne úgy éljék meg, hogy az ellenük irányul. Vagyis ne vegyék magukra, ellenkező esetben komoly egészségügyi problémák elé néznek. Az Intézkedéstaktikai foglalkozásokon a konfliktuskezelésre is fel lehet készíteni a tanulókat. (URL3)

---

7 (1999): *Pszichológia*. Budapest, Osiris Kiadó

8 <https://asszertivakademia.hu/konfliktuskezeles-bevezetes-alapok-technikak>

## Minősegbiztosítás

Az Intézkedéstaktika bevezetését követően 2000-ben a Szegei Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző karának hallgatójaként az egyik nagyra becsült, kiváló tanárom Csoma Gyula andragógus érdeklődését felkeltette a tantárgy újszerűsége, gyakorlatorientáltsága, ezért megszervezte, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Bizottság Andragógiai Albizottsága kihelyezett ülést tartott a Budapesti Rendészeti Szakközépiskolában, amelynek egyik napirendi pontja volt a tantárgy bemutatása. Az albizottság elismerően beszélt a megvalósított új oktatási modellről, külön kiemelve a minősegbiztosítási elemeket. Amikor megfogalmazásra kerültek a tantárgy alapjai, elkészítésre kerültek az oktatásigazgatási dokumentumok, különböző oktatási segédletek, illetve kidolgozásra került a Szituációs feladatgyűjtemény, valamint a feladatokat felosztásra kerültek, illetve megtervezésre a szituációs utcák, helyiségek és szakkabinetek. A legfőbb cél az volt, hogy minden apró részlet illeszkedjen egymáshoz és egy racionális rendszer épüljön fel, aminek középpontjában a tanuló helyezkedik el. Ezt a célt szolgálta a szerepkörök egymástól való pontos elhatárolása, és tartalmi meghatározása, valamint tudatos irányítása, illetve a helyes didaktikai és nevelési módszerek kiválasztása és alkalmazása. Folyamatosan mértük a tanulók elégedettségét kérdőív formájában, ami rendkívül pozitív visszacsatolást adott. Ebből és a tanórák hangulatából, sikereiből újabb és újabb erőt, motivációt merítve törekedtünk a tantárgy magas színvonalú működtetéséhez. A minőség fenntartása érdekében tanári továbbképzés keretében megosztottuk a tapasztalatokat, eredményeket, nehézségeket, illetve megoldási javaslatokat fogalmaztunk meg. Tekintettel arra, hogy a Budapesti Rendőr Szakközépiskola ISO 9001 minősítéssel rendelkezett, ezért ennek okán is kísérletet tettünk az után követésre és a bevalás vizsgálatra. Egyébként is szeretünk volna látni munkánk hosszú távú eredményét. Terveink között szerepelt a tanulók pályafutásának nyomon követése, hogy a pályán maradtak-e, az iskolán tanultakat milyen mértékben és gyorsan tudták hasznosítani a különböző szolgálati helyeken. Továbbá, hogy az előljáróik, parancsnokaik milyen mértékben voltak velük megelégedve.<sup>9</sup>

---

<sup>9</sup> Sajnos a Budapesti Rendészeti Szakközépiskola 2004. augusztus 31-ével történő megszüntetése miatt nem adatott meg a lehetőség, hogy a befektetett munka, tudás, tapasztalat hasznosulását mérhettük volna.



## **Az intézkedéstaktika megjelenése a vizsgáztatásban**

Az Intézkedéstaktika szükségességét és térhódítását mi sem bizonyítja jobban, hogy a két évet követő nappali képzés szakmai vizsgáinak szerves részévé vált. Az elmúlt két évtizedben sokat változott a vizsgáztatás tantárgyi felépítése és tartalma, de mára a gyakorlati vizsga egy része az Intézkedéstaktikai foglalkozások mintájára adaptálódott. A szakmai vizsga három fő részből tevődik össze – központi írásbeli, gyakorlati és szóbeli vizsgarészekből – és azon belül pedig vizsgatevékenységekből. Így a gyakorlati vizsgán megjelenik a közrendvédelmi, közlekedési és határrendészeti gyakorlati feladatok, intézkedések végrehajtása. A jelentős különbséget az jelenti, hogy az intézkedésekkel érintett személyek szerepét a tanári állomány játssza el. Itt is egy tanár vezeti a vizsgát, aki egyben az ügyeletes szerepét is betölti, végzi a rádióforgalmazást. A többi tanár, akik éppen nem szerepelnek, előkészítik a következő feladathoz szükséges eszközöket, kellékeket. A tanulók tételt húznak és annak megfelelően, annak instrukciói alapján hajtanak végre rendőri intézkedéseket, majd a végén elkészítik a szükséges írásos tevékenységet, jelentés, vagy feljelentés formájában. A szakmai igényesség és minőségbiztosítás jegyében különös gondot fordítva arra, hogy az egyes szerepeket megfelelő felkészültségű szaktanár lássa el (pl.: idegen nyelvi szituációkat a nyelvtanárok). A vizsgát, az egyes intézkedések és feladatok végrehajtását nem a szaktanár értékeli, hanem a vizsgabizottság. Ez azért fontos, mert a vizsgabizottság a tanintézettől független, általában a rendőri szervek magas vezető beosztású hivatásos állományú tagjaiból kerülnek kijelölésre. Így a tanulók a leendő előjáróik előtt adnak számot az elsajátított ismereteikről, képességeikről, hozzáállásukról és elhivatottságukról. A rendőri vezetők szeretik ezt a vizsgatípust, mert képbe kerülnek, hogy a hozzájuk kerülő fiatal, pályakezdő rendőrök milyen felkészültséggel rendelkeznek.

## **Az intézkedéstaktika megjelenése a szaktanfolyami képzésben**

Az Intézkedéstaktika tantárgyat a nappali képzésbe történő bevezetésével egyidejűleg beépítettük a szaktanfolyami képzésekben is. Külön megjelent a Körzeti megbízotti, Járőrvezetői, Bűnügyi nyomozói, Bűnügyi vizsgálói és a Köztársasági Őrezred részére indított Védelmi-biztonsági szaktanfolyam tantárgyi struktúrájában. A nappali képzéshez képest a szaktanfolyamok alapvetően az alábbiakban tértek el:

- hivatásos állományban lévő kollégák kerültek beiskolázásra,
- rendelkeztek rendőr szakképzettséggel,
- rendelkeztek szakmai gyakorlattal,
- korosztályukat tekintve idősebbek voltak a nappali tagozaton tanulóknál,
- a képzések rövidebb időtartalmúak voltak, általában 3-5 hetesek,
- speciális szakmai ismeretek kerültek oktatásra, gyakoroltatásra.

A szaktanfolyami képzéseken nehezebb volt az Intézkedéstaktikát oktatni, mert a kollégák úgy érkeztek a tanintézetbe, hogy ők már mindent tudnak, nekik már nem lehet újat mutatni. Ebből kifolyólag eleinte, amíg rávilágítottunk a hiányosságaira, a rosszul beidegződött gyakorlatra más didaktikai módszereket kellett alkalmazni. Megkapták a lehetőséget, hogy ők mutassák be először a feladatokat, mielőtt a tanár felvezette és bemutatta volna. Ez általában hatásosnak bizonyult, különösen, ha sikerült a hangadót kiemelni a csoportból. A kezdeti nehézségeket leküzdve jól lehetett haladni a kollégákkal, de ez nagyon sok energiát örlött fel és türelmet igényelt. Természetesen itt is voltak olyan csoportok, akik igényelték a tudást és örültek, hogy hatékony segítséget kapnak a mindennapi munkavégzésükhöz. (Krauzer, 2012, 104.)

## **A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikái**

Az Intézkedéstaktika alapvető taktikáit tartalmazó kiadványról, amely az 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás mellékleteként került kiadásra, az előzmények című részben tettem említést. Módszertani útmutatónak szoktam hívni, mert alapvető taktikákat, ajánlásokat tartalmaz, amelyek alkalmazhatóak, átültethetőek a konkrét szituációba, egyfajta mankóként is szolgálhatnak. Ez a kiadvány egy nagy úrt tölt be, mert a vonatkozó jogszabályok, mint például a rendőrségi törvény azt határozza meg, hogy mikor és milyen intézkedéseket kell, illetve lehet alkalmazni, valamint milyen esetekben, és milyen kényszerítő eszközökkel lehet azokat – legitim erőszak formájában – kikényszeríteni. A rendőrség szolgálati szabályzata a törvényben meghatározottakat további részletszabályokra bontja. Jól láthatjuk, hogy a mikor és mit kell alkalmazni, szabályozva van, de a hogyan kell végrehajtani az nincsen. A Módszertani útmutató ezekre a kérdésekre válaszol, nyújt segítséget az intézkedő rendőröknek. A Módszertani útmutató két évtized rendőri és egy évtized oktatási tapasztalatai alapján került véglegesítésre, illetve összeállításra. A kiadvány részei fokozatosan készültek el, miután az oktatásban igazolta a vele szemben támasztott követelményeket.

Az elgondolt taktikák, taktikai eljárások és technikák működőképesnek bizonyultak. A Módszertani útmutató az ORFK utasítás mellékleteként került kiadásra, majd az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskolában elkezdtük felkészíteni a vezető intézkedéstaktikai instruktorkat. A vezető instruktorkok feladata volt ellenőrizni, hogy az a felkészített instruktorkok megfelelő módon adják át az ismereteket a kollégáknak, az instruktorkok feladata pedig a képzések megtartása volt. A mi részünkről multiplikátor felkészítést jelentett a feladat, mert elvileg olyan kollégák kerültek kijelölésre, akik a taktikákkal tisztában voltak, ezért a didaktikai részt, a hogyan kell az állománynak megtanítani és számonkérni volt a feladatunk. (Krauzer, 2008, 51-54.)

## Befejezés

A tanulmányban igyekeztem teljeskörűen, mindenre kiterjedően, részletesen és alaposan bemutatni az Intézkedéstaktika rendőr tiszthelyettes-képzésében kialakított és működő modelljét. Hosszú folyamat eredményeként mára már nagyon sok helyen találkozunk az intézkedéstaktika kifejezésével, oktatásával. Nagy öröm számomra, hogy a négy – Adyligeti, Körmenyi, Miskolci és Szegedi – rendészeti szakgimnázium oktatási programjaiba és vizsgáztatási tevékenységeibe teljes mértékben beépült, elfogadott lett mind a tanárok, mind a tanulók körében. Azt gondolom jelentősen támogatja az oly sokat emlegetett gyakorlatorientált rendőr szakképesítést és valódi, a szakma igényeinek megfelelő tartalommal került megtöltésre. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy hátra dőlhetünk, mert az Intézkedéstaktika tantárgyat mindig hozzá kell igazítani a napi élethez, jelenségekhez, történésekhez, elkövetési magatartásokhoz. Az Intézkedéstaktika alapjai, mint az alapintézkedések, a biztonsági rendszabályok vagy az alapelvek nem változnak. Legfeljebb bővülnek, amire ráépülnek a specialitások, amelyeket a napi élet eseményei határoz meg. Meggyőződésem, hogy a tanulókat a napi életre, napi gyakorlatra kell felkészíteni, amely alapján a tanári állományuk is felkészültnek kell lennie, napi információkkal kell rendelkezniük. Ez akkor valósulhat meg, ha mindkét fél tesz érte, mind a tanintézet, és mind a rendőri szervek. Mindkettőnek nyitottnak kell lennie a másik irányába a közös cél elérése érdekében. Sajnos sok esetben a napi gyakorlat nem ezt mutatja. Az iskolákkal szemben megfogalmazódnak az elvárások, de a feltételrendszer nem mindig adott hozzá, ezen feltétlenül változtatni kell, ha komoly eredményeket akarunk elérni.

## Felhasznált irodalom

---

- Atkinson, R. L. (1999): *Pszichológia*. Budapest: Osiris Kiadó
- Babus, L. – Sóti, K. – Krauzer, E. (2000): *A rendőrség és az emberi jogok*. Budapest: Athenaeum Nyomda. 23.
- Busi, J. – Csiszár, T. – Gálik, A. – Dopita, G. J. – Jádi, Zs. – Horváth, A. – Kesztyús, M. – Krauzer, E. – Krémer, F. – Pokker, Z. – Sas, F. (2008): Társadalomismeret. In: Oláh, I. (szerk.): *Belügyi Rendészeti Ismeretek I*. Budapest: Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium. 379.
- Busi, J. – Csiszár, T. – Gálik, A. – Dopita, G. J. – Jádi, Zs. – Horváth, A. – Kesztyús, M. – Krauzer, E. – Krémer, F. – Pokker, Z. – Sas, F. (2008): Rendvédelem II. In: Horváth, A. (szerk.): *Belügyi Rendészeti Ismeretek III*. Budapest: Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium. 286.
- Babus, L. (2002): *Tények és képek az iskola múltjából és jelenéből*. Budapest: Budapesti Rendészeti Szakközépiskola
- Krauzer, E. (1997): *Szituációs feladatgyűjtemény*. Budapest: Budapesti Rendőr Szakközépiskola
- Krauzer, E. – Kis, G. (2000): *Az intézkedéstaktika lélektani elemei*. Budapest: Budapesti Rendészeti Szakközépiskola. 30.
- Krauzer, E. (2008): A rendőri intézkedés gyakorlati végrehajtását befolyásoló tényezők, szempontok, feltételek. In: ORFK: *A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikái*. Melléklet az ORFK 18/2008. utasításhoz. Budapest: ORFK. 10-19.
- Krauzer, E. (2008): A szolgálati, illetve kényszerítő eszközökre, felszerelésekre vonatkozó szabályok. In: ORFK: *A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikái*. Melléklet az ORFK 18/2008. utasításhoz. Budapest: ORFK. 19-23.
- Krauzer, E. (2008): A rendőri intézkedések alapvető taktikái. In: ORFK: *A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikái*. Melléklet az ORFK 18/2008. utasításhoz. Budapest: ORFK. 24-47.
- Krauzer, E. (2008): Nyilvános helyen végrehajtott rendőri intézkedések alapvető taktikái. In: ORFK: *A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikái*. Melléklet az ORFK 18/2008. utasításhoz. Budapest: ORFK. 51-54.
- Krauzer, E. (2008): Rendőri intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazása. In: Horváth, A. (szerk.): *Belügyi Rendészeti Ismeretek II*. Budapest: Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium. 127-221.
- Krauzer, E. (2012): *Intézkedéstaktika személy- és vagyondörök, valamint fegyveres biztonsági őrök részére*. Budapest: PRO-SEC Kft. 104.
- Nagy, S. (1993): *Az oktatás folyamata és módszerei*. Budapest: Volos Bt.
- Nánási, M. (1977): *Pedagógia*. Budapest: Tankönyvkiadó

## A cikkben szereplő online hivatkozások

---

URL1: <http://ofi.hu/tudastar/problema-kerdesek/oktatasi-modszerek> (utolsó megtekintés: 2017.09.22.)

URL2: [www.nyf.hu/others/docs/psziho/az\\_attitud.doc](http://www.nyf.hu/others/docs/psziho/az_attitud.doc) (utolsó megtekintés: 2017.10.11.)

URL3: <https://asszertivakademia.hu/konfliktuskezeles-bevezetes-alapok-technikak> (utolsó megtekintés: 2017.09.20.)

## Felhasznált jogszabályok

---

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény

A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet

Az állam által elismert szakképesítések szakmai követelménymoduljairól szóló 217/2012. (VIII. 9.) Korm. rendelet

2012. évi CXX. törvény és a 68/2012. BM rendelet alapján egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek továbbképzése

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet

A közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről szóló 175/2003. (X. 23.) Korm. rendelet

A belügyminiszter ágazatába tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint egyes, szakmai és vizsgakövetelmények kiadásáról szóló miniszteri rendeletek hatályon kívül helyezéséről szóló 20/2013. (V. 28.) BM rendelet

2/2013. BM rendelet és 25/2013. BM utasítás alapján a rendészeti továbbképzés